

HAZIR GIYİM FİRMALARINA YÖNELİK BÜYÜK BEDEN BAYANLAR İÇİN PANTOLON BAZ KALIP HAZIRLAMA*

Semiye BOTTAN*

ÖZET

Bu çalışmada büyük beden bayanlar için hazır giyim üretiminde kullanılmak üzere vücuda oturan pantolon temel kalıp oluşturmayı amaçlamaktadır. Büyük beden bayanların kilo almadan dolayı vücut ölçüleri belirgin farklılıklar gösterdiği için, hazır giyim üretiminde farklı temel kalıpların oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çalışmada iki ayrı hazır giyim imalatı yapan işletme incelenmiştir. Bu işletmelerde yapılan çalışmalarda, büyük beden standart canlı mankenden ölçüler alınmış, numune dikimi yapıp, denemeler sonucunda temel kalıplar oluşturulmuştur. Bu temel kalıplar çok farklı kumaşlar için de denenip, seri üretim yapılarak piyasaya satışa sunulmuştur. İşletmenin müşteri portföyü ve günün moda eğilimleri incelenmiş, müşteriden gelen olumlu ve olumsuz eleştiriler dikkate alınarak, iki ayrı temel kalıp kullanılmasına karar verilmiştir. Bayan pantolonu için esneyen ve esnemeyen olmak üzere iki tür kumaşa uygulanabilir kalıplar elde edilmiştir. Bu temel kalıplar hazır giyim imalatı yapan, büyük beden bayan pantolonu imalatına başlamak isteyen ve yeni kurulacak işletmelere ışık tutacak bir çalışmadır. Ayrıca, hazır giyime yönelik eğitim veren kurum ve kuruluşlara da faydalı olacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak iki ayrı firmada seri üretimi yapılan denenmiş bu temel pantolon kalıpları ile tecrübeye dayalı yeni bir pantolon kalıp hazırlama sistemi geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kalıp Hazırlama Teknikleri, Pantolon, Büyük Beden Bayan, Giysi Kalıbı.

ORIGINAL PATTERNMAKING FOR WOMEN'S OVERSIZED TROUSERS FOR GARMENT INDUSTRY

ABSTRACT

This work aims to prepare an original pattern for oversized women for use of garment industry. As oversized women's body measurements differ because of the gained weight, different original patterns are needed in garment industry. In this work two different ready-made clothing manufacturers are examined. In the studies of these two manufacturers, a standard, oversized live model was measured, a sample was sewed and after fittings, original patterns were created. These original patterns were tested for various fabrics, and released to the market after mass production. Customer portfolio of the business and the current fashion trends were examined, positive and negative feedback from the customers was also taken into account and it was decided upon that two different original patterns should be used. Patterns which can be applied to two different fabrics –flexible and non-flexible- were created for women's trousers. The original patterns examined in this work will serve as a guide for businesses in garment industry which are interested in extending into the manufacture of oversized women's trousers or newly enterprises. Additionally, it is thought to be useful for organizations that provide education for garment industry. As a result, a new trousers patternmaking system based on experience was developed upon the original patterns mass-produced by two different companies.

Keywords: Patternmaking, Trousers, Oversized Women's Clothing, Pattern.

Giriş: Giyinmek insan için çeşitli fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları karşılayan bir unsur olup, tüm bireylerin sosyal etkileşimi, fiziksel refahı ve tatmini açısından büyük önem taşımaktadır. Tekstil sektörünün hızla gelişmesi ve günümüz toplumumuzun sosyo-kültürel yapısı gereği çalışan bayanların sayısının artması, günün moda, renk ve çizgilerini yansıtacak şekilde çok sayıda, kaliteli, ucuz ve düzgün kalıplı giysilerinin üretilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Günümüzde tekstil imalatçıları talep karşısında çeşitli kumaşlardan çok farklı modeller üretmektedirler. Günün modasına uygun tasarlanan bu modellerin; giyildiğinde estetik durması, vücuda uyum ve hareket serbestliğinin sağlanması ise ancak giysi kalıplarının düzgün yapılması ile mümkün olabilir. Kalıbı düzgün olmayan bir giysi, kumaş özelliği çok iyi veya fiyatı düşük olsun yine de satılmasını engelleyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yirminci yüzyıldaki teknolojik gelişmelere paralel olarak hazır giyim üretiminde de büyük gelişmeler yaşanmıştır. Geniş tüketici kitlesinin ihtiyacını karşılaması istenen hazır giyim sektörünün, bu beklentileri karşılayabilmesi için üretilen ürünlerin beden ölçülerine, vücut tipine, günün modasına uyum sağlaması gerekmektedir. Şişmanlık; genetik, çevre faktörleri ve psiko-sosyal etkenlerin bileşimi ile oluşmaktadır. Şişmanlığı oluşturan bu faktörler bireyde estetik, sosyal ve tıbbi sorunlara neden olmakta, bu da şişmanlığı bütün ülkelerde sosyal ve medikal bir sorun olarak ön sıralara yerleştirmektedir (Türk Diyabet Cemiyeti, 2003). Şişmanlığın (obetize) giderek artması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Bayanlar kilo aldıkları zaman standart vücut yapıları bozulmakta ve bel, basen, göğüs arasındaki standart farklar değişmektedir. Bu durum küçük yapılmış temel kalıptan büyük bedene seri yapılamayacağını anlamına gelir. Hazır giyim firmalarında seri üretim için 38 veya 36 beden olarak tespit edilmektedir. Bu temel kalıplar serileme yani çoğaltma yapılarak seri üretime geçer. Bu temel kalıp 44 veya 46 beden ve üzerinde seri yapıldığında kalıbın temel yapısı bozulmaktadır. Bundan dolayı büyük bedenler için ayrı temel kalıp oluşturulmalıdır. Bedenlere ait bazı temel ölçü sistemleri ile ilgili araştırmalarda, büyük beden vücut ölçülerinin belirgin ölçüde farklı olduğu ve büyük beden kadınlar için hazır giyim

* Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü tarafından 08-10 Ekim 2012 tarihleri arasında düzenlenen

"1. Uluslar arası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulmuştur.

* Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, sbottan09@hotmail.com

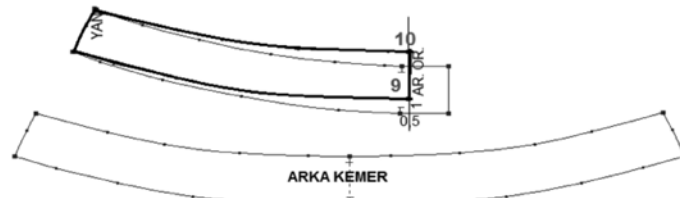
üretiminde farklı ölçü ve kalıp sistemlerinin kullanılması gerektiği belirtilmiştir (Bayraktar, 2007: s. ii). Kumaş cinsi kalıbın düzgün hazırlanmasını etkileyen bir faktördür. Pantolonun hammaddesi dokuma kumaştandır. Dokuma kumaşlar hangi cinsten olursa olsun esneyenler esnemeyenler olarak ikiye ayrılır. Esneme özelliği olan kumaş türleri vücuda daha güzel uyum sağlamaktadır. Dolayısıyla bu kumaşlardan pantolon kalıbı yapmak sonuca daha kolay ulaşılmasını sağlar. Esneyen veya esnemeyen kumaşlar için hazırlanan temel kalıplar aralarında kumaşın yapısı gereği farklılıklar vardır. Pantolon kalıbı esnemeyen kumaşlarda ölçülere bolluk payı verilerek, esneyen kumaşlarda likra oranına göre bolluk payı vermeden veya ölçüyü azaltılarak çalışılmıştır. Hazırlanan kalıplar standart 44 beden ölçülerde oluşmaktadır.

Temel Büyük Beden Pantolon Ölçüleri: Kalıp yapımında, vücuda saran dar giysi üzerinde alınan ölçüler kullanılır. Kalıp hazırlamada önemli unsurlardan birisi iyi ve sağlıklı alınan ölçülerdir. Özellikle pantolonun vücuda tam oturması, günümüz moda anlayışına göre çok önemlidir. İnsan vücudu üç boyutludur. Bunlar en, boy ve derinlikten oluşmaktadır. Vücut bölümleri arasında belli oranlar vardır. Duran vücut ile hareket eden vücut ölçüleri arasında belirgin farklılıklar gösterir. Kalıp hazırlığı yaparken büyük beden bayanların vücut yapısı ve özelliklerinin iyi bilinmesi gerekir.

Materyal Metod: Bu çalışmada geleneksel çizim yöntemi kullanılarak önce ön beden sonra arka beden çalışılmıştır. Hazırlanan bu kalıplar üretime girecek kumaşa kesilip, numune dikimi yapılmıştır. Ölçüleri alınmış temel beden olarak belirtilen canlı mankene giydirilip, manken yürütülerek üzerindeki pantolonun duruşu ile ilgili analiz yapılmıştır. Kalıpta ortaya çıkan eksiklikler düzeltilerek tekrar aynı kumaşa dikilmiştir. Bu işlem birkaç kez tekrarlandıktan sonra, serilemesi yapıp imalata geçilmesine karar verilmiştir. Pantolon provasında cansız manken kullanılmaz. İnsan vücudunun hareket etmesi durumundaki sorunları görebilmek için bu şarttır. Bu çalışma sırasında karşılaşılan sorunlar aşağıdaki gibidir: 1. Pantolonun ön ağında potlukların (bıyık) oluşması. İlk önce ön ağı genişliği azaltılmış ve pantolon yeniden dikilmiş tamamen yok olmadığı gözlemlenmiştir. Daha sonra 0,5 cm kadar ön ağı oyuntusu derinleştirilmiş ve tekrar dikim sonrasında ön ağıdaki potluğun yok olduğu tespit edilmiştir. 2. Pantolonun arka ağında potlukların (bıyık) oluşması. Arka ağı genişliği azaltılmış ve prova esnasında potlukların yok olduğu gözlemlenmiştir. 3. Arkada iki popo arasına dikişin girmesi. Arka ağı oyuntusunun derinleştirilmesi ile düzeltilmiştir.

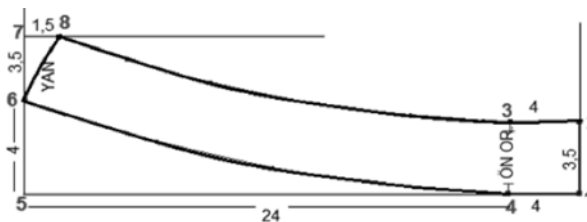
44 Beden Pantolon Temel Kalıp Hazırlama (Pantolon İçin Gerekli Ölçüler):
 Bel Çevresi: 88 cm (Esas ölçü) Düşük bel ölçüsü = 92 cm Alt Bel Çevresi: 99 cm
 Basen Çevresi: 112 cm (Esas ölçü)
 Likralı kalıpta basen: $112 - 6 = 106,5$ cm Likrasız kalıpta basen = $112 + 2 = 114$ cm
 Kalça Düşüklüğü : 18 cm Oturuş Yüksekliği: 24,8 cm Diz Yeri: 59,5 cm
 Yan Boy : 107 cm (kemer hariç) İç Boy : 75,3 cm
 Diz : 50 cm Paça : 50 cm

Likralı ve Likrasız Temel Pantolon Kalıpların Anform¹ Kemer Çalışması (Ön Kemer İşlem Basamakları): Sayfanın sağ tarafında yukarıya ve sola doğru dik çizgi çizilir (1). Bu noktadan yukarıya 3,5 cm kemer genişliği (2) ve sola doğru 4 cm dil payı (4) ve tekrar bu noktadan 24 cm ön alt bel genişliği alınır (5). 2 noktasından sola doğru 4 cm dil payı düz olarak çizilir (3). 5 noktasından yukarıya doğru bir miktar düz çizilir. Üzerinde 4 cm (6) ve tekrar kemer genişliği 3,5 cm alınır (7). 7 noktasından sağa doğru 1,5 cm girilir (8). 8-3, 6-4 ve 8-6 noktaları arası kavisli birleştirilerek ön kemer tamamlanır.

Şekil 3: Ön Kemer Çalışması

Arka Kemer İşlem Basamakları: Ön kemerin kopyası alınır. Ön ortasından 0,5 cm sağa doğru fazlalık verilerek arka ortası düz çizilir. Ön kemerden yukarıya doğru 1 cm (9) ve tekrar kemer genişliği 3,5 cm alınır (10). Kemerin yan ve 9 ile 10 noktaları kavisli olarak tamamlanır. Arka ortasından kumaş katı açılır.

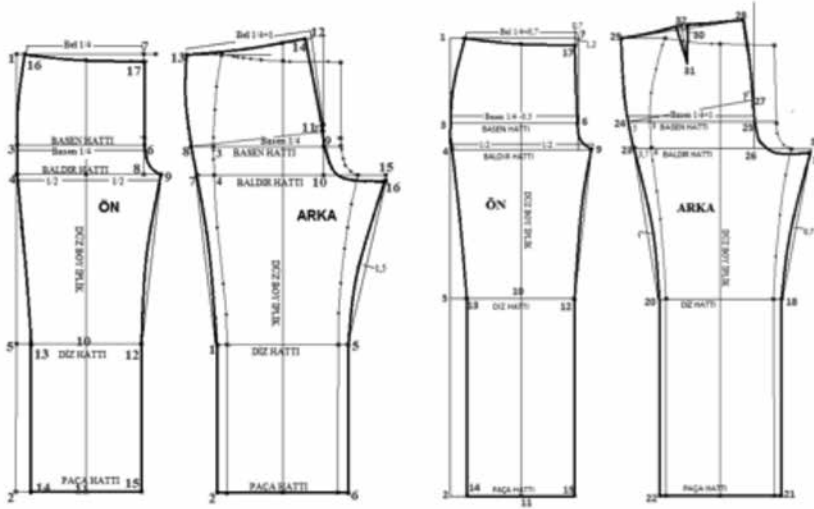

Şekil 4: Arka Kemer Çalışması

1. Anform: Düşük bel pantolon ve eteklerde belin şekline göre hazırlanan üst ve alt ölçüsü değişken kavisli kemer.

Likralı Pantolon Kalıbı Hazırlama² (Ön Kalıp İşlem Basamakları): Sayfanın sol köşesinden boyuna düz çizgi çizilir. Köşe noktası oluşturulur(1). 1 noktasından yan boy ölçüsü 107 cm alınır (2), kalça düşüklüğü 19 cm (3), oturuş yüksekliği 28,8 cm (4) ve diz yeri 59,5 cm işaretlenir. 1, 2, 3, 4, 5 noktalar çizgiye dik olarak bir miktar uzatılır. 3 noktasındaki çizgi üzerinde basen $\frac{1}{4} - 0,5 = 26,5$ cm işaretlenir (6). Bu noktadan bele ve baldır hattına kadar dik olarak çizilir. Beldeki keşişen nokta (7), baldırda keşişen nokta (8) olarak belirlenir. 8 köşesinden sağa doğru ön ağ derinliği 3,2 cm işaretlenir (9). 9 ve 4 noktaları arası ikiye bölünür. Aşağıya ve yukarıya dik olarak, ütü hattı /düz boy iplik çizilir. Düz boy ipliğin dizde keşişen noktası (10), paçadaki keşişen nokta (11) olarak belirlenir. Diz hattında 10 noktasından sola (12) ve sağa (13) diz genişliği $\frac{1}{2} - 2 = 23$ cm / 2 = 11,5 cm işaretlenir. Paça hattında 11 noktasından sola (14) ve sağa (15) paça genişliği $\frac{1}{2} - 2 = 23$ cm / 2 = 11,5 cm işaretlenir. 7 noktasından yana ön bel $\frac{1}{4} = 24,5$ cm işaretlenir (16), aşağıya bel düşüklüğü 1,5 cm işaretlenir (17). 16-17 bel, 16-3 basen ve 9-6 noktaları ön ağ kavisi çizilir. 12-15 ve 13-14 diz ile paça düz cetvelle birleştirilir. İç paça 9-12noktaları kavisli birleştirilir. Ön kalıbın yan 13-4 noktaları kavisli çizilerek ön kalıp tamamlanır.

Arka Kalıp İşlem Basamakları: Ön pantolonun kopyası alınır. Basen, bel, baldır, diz ve paça hatları bir miktar uzatılır. Arka pantolon fark ölçüsü diz ve paça hattında 2 cm verilir (1-2,5-6). 4 noktasından dışarıya 3,5 cm (7) ve 3 noktasından 4,5 cm arka genişlik payları verilir (8). 8 noktasından sağa doğru basen $\frac{1}{4} + 0,5 + (0,5 \text{ fark}) = 27,8$ cm işaretlenir (9). Bu noktadan yukarıya ve baldır hattına kadar dik çizilir (10). 9 noktasından arka ağ farkı 4 cm işaretlenir (11). Basen hattı yeniden çizilir. Yeni çizilen basen hatta dik aç yapılarak bele doğru düz çizgi çizilir. Üzerinde kalça düşüklüğü 19 cm işaretlenir (12). 12 noktasından bel çizgisi üzerinde (önceden uzatılmış çizgi üzerinde ölçü bulunur)bel $\frac{1}{4} = 24,5 + 1 \text{ cm} = 25,5$ işaretlenir (13). Bu iki nokta düz birleştirilir. 12 noktası bele doğru 1 cm işaretlenir (14). 13-14 noktaları bel içeriye doğru kavisli ve 14-11 düz çizilir. 10 noktasından sağa doğru arka ağ oyuntusu 12,8 cm işaretlenir (15). Bu noktadan aşağıya 1 cm.³ düşülür (16). Arka ağ çizimi için 10 noktasından sağa doğru 5 cm nokta alınır. Bu nokta, 11 ve 16 noktaları kavisli olarak arka ağ tamamlanır. 1-2 ve 5-6 noktaları düz çizilir. 1-7 noktaları düz birleştirilip, üçe bölünür. 1/3 noktasından 0,8 cm içeriye girilir ve çizgi tamamlanır. 7, 8 ve 13 noktaları birleştirilerek basen kavisi çizilir. 16-5 noktaları düz çizilir, ikiye bölünür ve içeriye 1,5 cm nokta alınıp iç bacak kavisi çizilir.

Şekil 1: 44 Beden Likralı Pantolon Kalıbı Çizimi Şekil 2: Likrasız Pantolon Kalıbı Çalışması

Likrasız Pantolon Kalıbı Hazırlama⁴ (Ön Kalıp İşlem Basamakları): Sayfanın sol köşesinden boyuna düz çizgi çizilir. Köşe noktası oluşturulur (1). 1 noktasından çizgi üzerinde, kalça düşüklüğü 19 cm (3), oturuş yüksekliği 28,8 cm (4) ve diz yeri 59,5 cm işaretlenir. 1-2-3-4 ve 5 noktaları yana doğru bir miktar uzatılır. 3 noktasındaki çizgi üzerinde basen $\frac{1}{4} - 0,5 = 28$ cm işaretlenir (6). Bu noktadan yukarıda bele ve aşağıda baldıra kadar dik olarak çizilir. Beldeki keşişen nokta (7), baldırda keşişen nokta (8) olarak belirtilir. 8 noktasından dışarıya ön ağ derinliği 3,5 cm işaretlenir (9). 9 ile 4 noktaları ikiye bölünür. Aşağıya ve yukarıya dik olarak, ütü hattı /düz boy iplik çizilir. Düz boy ipliğin dizde keşişen noktası (10), paçadaki keşişen nokta (11) olarak belirlenir. 10 noktasından diz hattında diz genişliği $\frac{1}{2} - 2 = 23$ cm / 2 = 11,5 cm sola (12) ve sağa (13) işaretlenir. 11 paça hattında paça genişliği $\frac{1}{2} - 2 = 23$ cm / 2 = 11,5 cm sola (14) ve sağa (15) işaretlenir. 7 noktasından sola ön bel $\frac{1}{4} - 0,2 + 0,7(\text{girinti payı}) = 25,2$ cm işaretlenir (16) ve aşağıya ön bel düşüklüğü 1,2 cm ve içeriye girinti payı 0,7 cm işaretlenir (17). 17-6 noktaları düz çizilir. 17-16 noktaları bel, 16-3 noktaları basen ve 6-9 noktaları arası ön ağ oyuntusu kavisli çizilir. 9-12 noktaları önce düz birleştirilir, ikiye bölünüp, 0,6 cm içeriye nokta alınır. Bu noktadan geçecek şekilde kavisli olarak iç bacak çizilir. 4 noktasından içeriye doğru 0,5 cm girilir ve bu noktadan geçecek şekilde 3 ile 13 noktaları arası kavisli çizilir. 12-15 ve 13-14 noktaları diz ile paça arası düz cetvelle birleştirilir.

2. Pantolon boyu, şema hazırlanırken 8 cm kısa (sayfada fazla yer oluşturulmaması) çalışılmıştır.

3. Arka iç paça esnediği için ön iç paçaya göre 1- 0,5 cm eksik yapılır.

4. Pantolon boyu, şema hazırlanırken 5 cm kısa (sayfada fazla yer oluşturulmaması) çalışılmıştır.

Arka Kalıp İşlem Basamakları: Ön pantolonun kopyası alınır. Basen, bel, baldır, diz, paça hatları çizgileri sağ ve sola bir miktar uzatılır. Arka diz (18-20) ve paça (21-22) ölçü farkı 1,5 cm verilir. Bu noktalar düz olarak birleştirilir. 4 noktasından dış doğru çizgi üzerinde 3,7 cm (23), ve 3 noktasında dışa doğru 5 cm arka genişlik payları verilir (24). 24 noktadan sağa doğru basen $\frac{1}{4} + 1 = 29$ cm işaretlenir (25). Bu noktadan yukarıya bele doğru ve aşağıya baldır hattına (26) kadar dik çizilir. Buradan bele doğru çizilen dik çizgi üzerinde arka ağ farkı 4,5 cm işaretlenir (27). Basen hattı (24-27) yeniden çizilir. Yeni yapılan basen hattına dik açı yaparak bele doğru düz çizgi çizilir. Bu çizgi (27) üzerinde kalça düşüklüğü 19 cm işaretlenir (28). (Yandaki düz çizgi ile bu nokta arası 2,4 cm olması gereklidir.) 28 noktasından bel çizgisi üzerinde bel $\frac{1}{4} + 0,2 + 2,5$ (pens payı) = 27,5 cm bulunur ve işaretlenir (29). 28-29 noktaları düz çizilir ve bu çizgi ikiye bölünür (30). Bu noktadan (30) dik olarak aşağıya pens boyu 7,5 cm (31) ve yukarıya bel kavisi için 1 cm yükseltir (32). 32 noktası sağ ve sola pens genişliği 1,2 cm alınır. Bu noktalar 31 noktası ile birleştirilerek pens tamamlanır. 28-29 noktaları ile pens ucu ile kavisli çizilerek bel tamamlanır. 26 noktasından sağa doğru arka ağ oyuntusu 12,8 cm işaretlenir (33). Bu noktadan aşağıya 1 cm aşağıya düşülür (34). 28-27 arası biraz dışa doğru kavis çizilir. 25-34 arası kavisli olarak arka ağ tamamlanır. 18-34 noktaları arası düz çizilip, ikiye bölünür ve bu noktadan içeriye 0,7 cm girilerek iç bacak kavisi çizilir. 29-24-23 noktaları arası basen kavisli çizilir. 23-21 noktaları düz birleştirilip, ikiye bölünür ve bu noktadan 1 cm içeriye girilerek yan çizgi kavisli tamamlanır.

Sonuç: Bu çalışmada, büyük beden bayanların giydiği çeşitli kumaşlar için muhtelif pantolon kalıpları hazırlandı. Öncelikle bir adet numune dikimi yapıp, canlı 44 beden manken üzerinde prova yapıldı. Kalıpta görülen hatalar düzeltilip tekrar numune dikimi ve kontrolleri yapıldı. Pantolon kalıpları vücuda oturan, rahat kullanımlı düzgün olduğu kabul edildikten sonra seri üretime dört beden olarak (44-46-48-50) girildi. Bu kalıplarla üretilen pantolonlar satıldı ve tüketiciden gelen tepkiler doğrultusunda revize edilerek yeniden düzenlendi. Sonuç olarak esneyen ve esnemeyen kumaşlar için iki ayrı temel kalıp kullanılmasına karar verildi. Büyük beden bayanlar vücut yapıları normal standart vücut yapılarına göre farklılık göstermesi sebebiyle, her çeşit giysi kalıbının ayrı çalışılması ve 50 beden üstü kadınlar için ayrı temel kalıplar oluşturulması gereklidir.

KAYNAKÇA

- Bayraktar F. (2007). Büyük Beden Kalıplar İçin Hazır Giyim Üretiminde Kullanılacak Beden Ölçüleri, Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çitoğlu F. (2009/ 7). "Çocuk Giyim Kalıplarının hazırlanması-II (Çocuk Pantolonu)", Konfeksiyon Teknolojisi Dergisi (87)
- İTKİB, Kalıp Hazırlama Kadın Pantolon, İstanbul, 2006, s.19.
- Mete F., (2001/ 1). "Doğrudan Vücut Ölçülerine Dayalı, Vucuda Tam Oturan Yeni Bir Bayan Üst Beden Temel Kalıp Hazırlama Tekniğinin Geliştirilmesi", DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi (2).
- Kalıp Hazırlama Etek – Pantolon, Tasarı Moda Tekstil Kurs ve Yayınları, s.171, 2007, İstanbul.
- Türk Diyabet Cemiyeti, Obetize Üzerine Yapılan Araştırmalar, İstanbul, 2003.
- Yılmaz N. (2006). Bayan Etek ve Pantolon Kalıplarında Yeni Bir Kalıp Sistemi Geliştirme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.